

**Analiza odluka prekršajnih sudova na
teritoriji AP Vojvodine za 2021. godinu**

Četvrtu godinu zaredom, pravni tim nevladine organizacije Humanitarni centar za integraciju i toleranciju (HCIT), izvršnog partnera UNHCR-a, analizirao je odluke prekršajnih sudova iz 2021. godine na teritoriji AP Vojvodine. Smatrajući da je ovakav vid analize od važnosti da bi se bolje razumeli izazovi sa kojima se izbeglice i strani državljani koji mogu biti u potrebi za međunarodnom zaštitom susreću na teritoriji Republike Srbije, pravnici HCIT-a su se obratili prekršajnim sudovima u AP Vojvodini – Novi Sad, Subotica, Sombor, Vršac, Senta, Kikinda, Bačka Palanka, Sremska Mitrovica i odeljenjima suda u Šidu i Kanjiži. Poštujući pravo na slobodan pristup informacijama od javnog značaja, svi prekršajni sudovi su blagovremeno dostavili neke od zatraženih podataka našem pravnom timu i na taj način omogućili ovu analizu.

Kako bi ona bila razumnija i preciznija prvo bismo želeli da istaknemo značaj poznavanja terminologije, te osnovna načela izbegličkog prava, kao i članove zakona po kojima se podnose zahtevi za pokretanje prekršajnih postupaka protiv izbeglica i migranata na teritoriji AP Vojvodina.

Što se tiče terminologije, najvažnije je praviti razliku između termina migrant, izbeglica i tražilac azila.¹ Lica koja beže od progona mogu se nazivati samo jednim nazivom – izbeglica. Upravo ta

¹ Prema Konvenciji o statusu izbeglica iz 1951. godine, *izbeglica* je lice koje se, opravdano se bojeći da će biti progonjeno zbog svoje rase, vere, nacionalnosti, pripadnosti nekoj socijalnoj grupi ili svojih političkih mišljenja, nađe izvan zemlje čije državljanstvo ima i koje ne želi ili, zbog toga straha, neće da traži zaštitu te zemlje; ili koje, ako nema državljanstvo a nalazi se izvan zemlje u kojoj je imalo svoje stalno mesto boravka usled takvih događaja ne može ili, zbog straha, ne želi da se u nju vrati. *Tražilac azila* jeste stranac koji je podneo zahtev za azil na teritoriji Republike Srbije o kojem nije doneta pravnosnažna odluka. *Migranti* su u pokretu ne zato što su izloženi direktnoj pretnji od progona ili smrti, već uglavnom zato da bi poboljšali svoj život tako što će naći zaposlenje, ili u nekim slučajevima zbog obrazovanja, spajanja sa porodicom ili drugih razloga. Za razliku od izbeglica koje ne mogu bezbedno da se vrate kućama, migranti se ne suočavaju sa takvim preprekama za povratak. Ukoliko odluče da se vrate kući, oni će nastaviti da dobijaju zaštitu svoje države. Za razliku od ostalih kategorija migranata, odnosno lica koja borave u stranoj zemlji usled različitih razloga, za **izbeglice je ključno da oni ne mogu da očekuju zaštitu u svojoj zemlji porekla te u nju ne mogu da se vrate jer su im život, sloboda i osnovna ljudska prava ugroženi**. Zato je izuzetno važno razlikovati pojam izbeglice od *ostalih kategorija migranata*, kao i koji ključni međunarodni i nacionalni dokumenti regulišu njihov status, prava i obaveze. Pritom, međunarodnu zaštitu izbeglica nikako ne smemo posmatrati odvojeno od međunarodnog prava ljudskih prava odnosno univerzalnih i apsolutnih ljudskih prava koja su garantovana svima.

distinkcija utiče i na primenu određenih načela (npr. zabranu proterivanja stranca) kao i na obavezu pružanja informacija o pravu na podnošenje zahteva za azil, ali i na brojne druge proceduralne garancije.

Jedno od najvažnijih načela izbegličkog prava kojem ćemo se posvetiti u uvodnom delu je **načelo nekažnjavanja izbeglica za nezakonit ulazak i boravak**. Princip nekažnjavanja ne isključuje postojanje prekršaja, već se postupak ne pokreće ili se već pokrenuti postupak okončava oslobađajućom presudom ili rešenjem o obustavi postupka. Ovo načelo garantovano je članom 31. Konvencije o statusu izbeglica, kao i članom 8. Zakona o azilu i privremenoj zaštiti.²

Pravo pristupa proceduri azila je temelj na kojem počiva čitav azilni sistem, čije poštovanje predstavlja preduslov za ostvarenje svih prava i načela propisanih izbegličkim pravom i međunarodnim pravom ljudskih prava, ali i domaćim zakonodavstvom, tj. Zakonom o azilu i privremenoj zaštiti. To znači da iregularan način prelaska granice ne isključuje mogućnost stranca da traži azil u Republici Srbiji i da procedura azila mora biti dostupna svakom, bez obzira na način na koji je neko ušao u zemlju. Dakle, **nijedno lice ne sme biti proterano ili vraćeno** na teritoriju gde bi njegov život ili sloboda bili ugroženi zbog njegove rase, pola, jezika, veroispovesti, nacionalne pripadnosti, pripadnosti određenoj političkoj grupi ili političkog uverenja. Naravno i ovo pravo ima određena ograničenja koja se tiču bezbednosti Republike Srbije. Prema Zakonu o azilu i privremenoj zaštiti, a u skladu sa Konvencijom o statusu izbeglica, stavom 2. istog člana propisano je da se ovo načelo neće primenjivati na lice za koje se osnovano može smatrati da ugrožava bezbednost Republike Srbije ili koje je pravnosnažnom presudom osuđeno za krivično delo za koje se prema zakonodavstvu Republike Srbije može izreći kazna zatvora u trajanju od pet godina ili teža kazna, zbog čega predstavlja opasnost za javni poredak. Međutim, nijedno lice ne sme biti proterano ili protiv svoje volje vraćeno na teritoriju na kojoj postoji rizik da će biti podvrgnuto mučenju, nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.

² „Države ugovornice neće primenjivati kaznene sankcije, zbog njihovog bespravnog ulaska ili boravka, na izbeglice koje, dolazeći direktno sa teritorije gde su njihov život ili sloboda bili u opasnosti u smislu predviđenom članom 1, ulaze ili se nalaze na teritoriji bez ovlašćenja, pod rezervom da se odmah prijave vlastima i izlože im razloge, priznate kao valjane, njihovog bespravnog ulaska ili prisustva“, odnosno da „Stranac neće biti kažnjen za nezakonit ulazak ili boravak u Republici Srbiji ako bez odlaganja izrazi nameru da podnese zahtev za azil i pruži valjano obrazloženje za svoj nezakonit ulazak ili boravak.“

Sledeće načelo na koje je naš pravni tim naročito pazio ticalo se prava na pravično suđenje i prava izbeglica da tok postupka prate preko prevodioca i da u postupku upotrebljavaju svoj jezik. Naime, prekršajni postupak je u praksi Evropskog suda za ljudska prava u potpunosti izjednačen sa krivičnim, te sve garancije pravičnog suđenja propisane Evropskom konvencijom moraju naći svoju primenu i u prekršajnim postupcima. Pravo na pravično suđenje podrazumeva da lice bez odlaganja, podrobno i na jeziku koji razume bude obavešteno o prirodi i razlozima optužbe protiv njega, da se brani lično ili putem branioca kojeg sam izabere, ili ako nema dovoljno sredstava da plati za pravnu pomoć, besplatno dobije branioca po službenoj dužnosti, kada interesi pravde to zahtevaju, da dobije besplatnu pomoć prevodioca ako ne razume ili ne govori jezik koji se upotrebljava na sudu. Ova poslednja garancija detaljnije je predviđena i Zakonom o prekršajima Republike Srbije i to članom 94. stavom 4. koji jasno propisuje da stranke koje nisu državljani Republike Srbije imaju pravo da tok postupka prate preko prevodioca i da u tom postupku upotrebljavaju svoj jezik.

Na osnovu čl. 15. stav 1. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja („Sl. glasnik RS“, br. 120/04, 54/07, 104/09 i 36/10) podneli smo prekršajnim sudovima na teritoriji AP Vojvodine zahtev za pristup informacijama od javnog značaja. Tražene informacije odnosile su se na ukupan broj pokrenutih prekršajnih postupaka protiv punoletnih i maloletnih lica radi utvrđivanja prekršaja predviđenih članovima 14., 74. i 77. **Zakona o strancima** („Sl.glasnik RS“, br.24/2018 i 31/2018), u daljem tekstu ZS, kao i članom 71. **Zakona o graničnoj kontroli** („Sl.glasnik RS“, br. 24/2018), u daljem tekstu ZoGK, ukupan broj donetih prvostepenih presuda (oslobađajućih i osuđujućih), kao i na broj rešenja kojima se postupak obustavlja, odnosno kojima se maloletnom učiniocu izriče vaspitna mera, ukupan broj izrečenih prekršajnih sankcija u prekršajnim postupcima. Takođe, zahtev se odnosio i na način na koji sudovi utvrđuju da je stranac protiv koga je pokrenut prekršajni postupak maloletno lice, zatim nacionalnu pripadnost okrivljenih, prisustvo prevodioca u prekršajnim postupcima, kao i broj donetih rešenja o obustavi postupka nakon što je stranac izrazio nameru da traži azil u Republici Srbiji.

Što se tiče ukupnog broja pokrenutih prekršajnih postupaka, dostavljene informacije i ove godine potvrđuju da je praksa prekršajnih sudova i **dalje neujednačena.**

Pred Prekršajnim sudom u **Senti** podneto je 240 zahteva po čl. 71. ZoGK, dok su po čl. 74. ZS podneta 2 zahteva. Po čl. 14. i 77. ZS nije bilo zahteva za pokretanje prekršajnog postupka.

Pred Prekršajnim sudom u **Subotici** pokrenuto je 104 prekršajna postupka zbog prekršaja iz čl. 121. st.1. tačka 1. a u vezi sa čl. 14. ZS i 18 prekršajnih postupaka zbog prekršaja iz čl. 71. ZoGK. Na osnovu čl. 122 st.1. tačka 2. u vezi sa čl. 74. st.1. ZS pokrenuto je 48 prekršajnih postupaka. 22 prekršajna postupka pokrenuta su zbog prekršaja iz čl. 121. st.1. tačka 2. u vezi sa čl. 77. ZS.

Nije bilo pokrenutih prekršajnih postupaka za prekršaje iz čl. 14. i čl. 77. ZS pred Prekršajnim sudom u **Kikindi**, dok je po čl. 71. ZoGK sud pokrenuo 190 postupaka. Po čl. 74. st. 1. ZS pokrenut je jedan postupak.

Prekršajni sud u **Vršcu** imao je 102 prekršajne prijave po čl. 71. ZoGK, od kojih se 101 odnosi na punoletne učinioce. Po čl. 74. st. 1. ZS, pokrenut je 1 postupak, dok po čl. 77. ZS nije bilo podnetih prekršajnih prijava.

Pred Prekršajnim sudom u **Bačkoj Palanci**, pokrenuto je 6 postupaka zbog postupanja protivno odredbi čl. 71. ZoGK, i 3 pokrenuta postupka zbog postupanja protivno odredbi čl. 14. ZS. U vezi sa čl. 74. st. 1. ZS pokrenuto je 17 prekršajnih postupaka. Nije bilo pokrenutih prekršajnih postupaka u vezi sa čl. 77. ZS.

Prekršajni sud u **Sremskoj Mitrovici** dostavio nam je podatke prema kojima nije bilo pokrenutih prekršajnih postupaka po čl. 14., čl. 74. st.1. i čl. 77. ZS, dok je po čl. 71. ZoGK pokrenuto **535 prekršajnih postupaka.**

Za razliku od gore navedenih sudova, Prekršajni sud u **Novom Sadu** prekršajne postupke pokreće po čl. 121. i 122. ZS. Po čl. 121. st. 1. tačka 2. pokrenut je 1 postupak, dok je po čl. 122. st. 1. tačka 2. podneto 484 zahteva za pokretanje prekršajnog postupka. Nije bilo postupaka pokrenutih po čl. 14., 74. st. 1. i čl. 77. ZS, kao ni po čl. 71. ZoGK. Dakle, Prekršajni sud u Novom Sadu ima znatno drugačiju praksu u odnosu na ostale sudove sa teritorije AP Vojvodine koji su nam dostavili tražene informacije. Kad je reč o ostalim sudovima čiju smo praksu analizirali, najveći broj prekršajnih postupaka pokrenut je po čl. 71. ZoGK.

Istim zahtevom tražili smo podatke o broju donetih prvostepenih presuda (oslobađajućih i osuđujućih) kao i o broju rešenja kojima se postupak obustavlja, zatim ukupnom broju pokrenutih drugostepenih postupaka po izjavljenoj žalbi, odnosno broju drugostepenih odluka za navedeni period.

Prema dostavljenim podacima, Prekršajni sud u **Senti** je imao 229 prvostepenih presuda i rešenja – bez navođenja o kakvim presudama je reč. Što se tiče drugostepenih odluka, Prekršajni sud u Senti nije bio u mogućnosti da nam dostavi podatke, jer, kako navode u dopisu, pojedinačna evidencija o broju izjavljenih žalbi i eventualnom broju drugostepenih odluka, ne postoji.

U navedenom periodu, od strane Prekršajnog suda u Subotici, doneto je 190 prvostepenih osuđujućih presuda protiv 193 lica, a pokrenut je jedan drugostepeni postupak po izjavljenoj žalbi, koju je drugostepeni sud usvojio, te ukinuo prvostepenu presudu, nakon čega je predmet vraćen na ponovni postupak.

Prekršajni sud u Kikindi doneo je 179 prvostepenih osuđujućih presuda, a u 11 predmeta doneo je rešenje o obustavi postupka u odnosu na punoletna lica. Nije bilo izjavljenih žalbi na prvostepene odluke.

Prekršajni sud u **Vršcu** postupao je u 98 predmeta, od toga u 13 slučajeva odbačen je zahtev za pokretanje prekršajnog postupka, u 5 slučajeva je izrečena opomena, dok su u svim ostalim slučajevima donete osuđujuće presude – novčane kazne. Nije bilo žalbi.

Prekršajni sud u **Bačkoj Palanci** dostavio nam je podatke o ukupnom broju donetih prvostepenih presuda čiji je broj 23, dok o podacima koji se odnose na to koliko je bilo osuđujućih, oslobađajućih, i rešenja kojima se postupak obustavlja, nije bilo reči. Pokrenut je 1 drugostepeni postupak, ali je žalba odbijena kao neosnovana.

Kao i prethodnih godina, Prekršajni sud u **Sremskoj Mitrovici sa odeljenjem u Šidu**, imao je znatno veći broj pokrenutih prekršajnih postupaka u odnosu na većinu sudova na teritoriji AP Vojvodine. Od 535 pokrenutih prekršajnih postupaka, sud je doneo 465 prvostepenih presuda. Od tog broja 277 bili su odbačaji zahteva, 182 osuđujuće presude, 5 oslobađajućih presuda i 1 obustava postupka. Nije bilo žalbi.

Prema podacima dostavljenim od strane Prekršajnog suda u **Novom Sadu**, navedeno je: „Doneto je 485 prvostepenih presuda.“

Iako se ova analiza odnosi na lica koja, u većem broju slučajeva, iregularno borave na teritoriji Republike Srbije, u onim postupcima u kojima su donete osuđujuće presude, važno je istaći da su novčane kazne uglavnom *ispod zakonskog minimuma*.

Prekršajne sankcije

Deo Zakona o strancima koji se odnosi na kaznene odredbe, u članu 121. st. 1. tačka 1. i 2. glasi:

Novčanom kaznom u iznosu od 5.000 do 150.000 dinara kazniće se za prekršaj stranac koji:

1) nezakonito uđe u Republiku Srbiju (član 14. ovog zakona);

2) ne napusti Republiku Srbiju u roku koji mu je određen za dobrovoljni povratak (član 77. ovog zakona),

Dok se u čl. 122. st. 1. tačka 2. navodi:

Novčanom kaznom u iznosu od 5.000 do 150.000 dinara kazniće se za prekršaj stranac koji:

2) nezakonito boravi u Republici Srbiji (član 74. stav (1) ovog zakona).

Zahtevom za slobodan pristup informacijama od javnog značaja, tražili smo i podatke koji se odnose na gore navedene kaznene odredbe.

Prekršajni sud u Senti je postupajući po navedenim članovima izrekao 2 prekršajne sankcije.

Prekršajni sud u Subotici dostavio je iscrpne podatke, u kojima je naveo da najveći broj kaznenih sankcija čine opomene i novčane kazne. Od ukupno 190 osuđujućih presuda, 144 su bile opomene.

Za prekršaje iz gore navedenih članova, Prekršajni sud u Kikindi izrekao je 22 kazne, dok je Prekršajni sud u Vršcu doneo 35 osuđujućih presuda kojima su lica kažnjena novčanim kaznama. 17 novčanih kazni izrekao je sud u Bačkoj Palanci. Sud u Sremskoj Mitrovici, sa Odeljenjem suda u Šidu doneo je 46 kazni, od čega su 40 novčane, i 6 opomena.

Što se tiče podataka o zaštitnoj meri udaljenja stranca sa teritorije Republike Srbije, u prethodnoj godini jedino je Prekršajni sud u Subotici izrekao 2 takve mere.

Kada je reč o načinu utvrđivanja starosne dobi lica protiv kojeg se pokreće prekršajni postupak, praksa sudova na teritoriji AP Vojvodine je ujednačena. Svi sudovi su naveli da starosnu dob utvđuju na osnovu podnetog zahteva za pokretanje prekršajnog postupka ili na osnovu identifikacionog dokumenta, ukoliko ga lice poseduje.

O nacionalnoj pripadnosti okrivljenih lica u prekršajnim postupcima, ne možemo izvesti zaključak, s obzirom da nam većina sudova nije dostavila podatke.

Kao što je istaknuto na početku ove analize, prisustvo prevodioca je važan deo prava na pravično suđenje. Imajući to u vidu, od sudova na teritoriji AP Vojvodine tražili smo informacije koje se odnose na prisustvo prevodioca u prekršajnim postupcima. Svi prekršajni sudovi su u svojim odgovorima po zahtevu za pristup informacijama od javnog značaja naveli da je prisustvo prevodioca bilo obezbeđeno. Međutim, kako neki od njih nisu naveli da li su bili prisutni prevodioci za maternji jezik ili engleski, postavlja se pitanje da li su okrivljeni zaista mogli da prate tok postupka te da li su razumeli zbog čega je postupak protiv njih pokrenut. Želeli bismo da istaknemo postupanje sudija Prekršajnog suda u Sremskoj Mitrovici i Odeljenja u Šidu, koji u slučajevima gde nije bilo moguće obezbediti prevodioca za maternji jezik, donose rešenja o odbacivanju zahteva za pokretanje prekršajnog postupka. Na primer, podneto je 265 zahteva za pokretanje prekršajnog postupka protiv lica iz Avganistana, u vezi čl. 71. ZoGK, a doneto je 29 osuđujućih presuda i 263 rešenja o odbacivanju zahteva za pokretanje prekršajnog postupka, jer nije bilo moguće obezbediti prevodioca u tim slučajevima.

Što se tiče rešenja o obustavi postupka nakon što je stranac izrazio nameru da traži azil u Republici Srbiji, prema dostavljenim podacima, svi sudovi na teritoriji AP Vojvodine su izjavili da takvih rešenja nije bilo.

Nedozvoljen prelaz državne granice i krijumčarenje

Krivični zakonik Republike Srbije („Službeni glasnik RS“, br.85/2005 ispr.107/2005-ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019) u članu 350, Nedozvoljen prelaz državne granice i krijumčarenje ljudi, propisuje:

- 1) *Ko bez propisane dozvole pređe ili pokuša da pređe granicu Republike Srbije, naoružan ili upotrebom nasilja, kazniće se zatvorom do jedne godine.*
- 2) *Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi kakvu korist, omogućava drugom nedozvoljeni prelaz granice Srbije ili nedozvoljeni boravak ili tranzit kroz Srbiju, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.*
- 3) *Ako je delo iz stava 2. ovog člana učinjeno od strane grupe, zloupotrebom službenog položaja, ili na način kojim se ugrožava život ili zdravlje lica čiji se nedozvoljeni prelaz granice Srbije, boravak ili tranzit omogućava ili je krijumčaren veći broj lica, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.*
- 4) *Ako je delo iz stava 2. ovog člana učinjeno od strane organizovane kriminalne grupe, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina*
- 5) *Sredstva namenjena ili upotrebljena za izvršenje dela iz st.1. do 3. ovog člana oduzeće se.*

Analizirajući odluke prekršajnih sudova, obratili smo pažnju i na načine izvršenja prekršaja, u kontekstu prekršaja iz čl. 71. ZoGK načine ulaska u Republiku Srbiju i izlaska iz nje, a sve na osnovu iskaza učinilaca prekršaja datih tokom prekršajnog postupka. Došli smo do zaključka da je čak 7 lica u 266 predmeta u koje smo imali uvid, izjavilo da je državnu granicu pokušalo da pređe uz pomoć krijumčara. U svim slučajevima se radilo o licima iz Avganistana.

Analizom presuda došli smo do podatka da su neka lica platila krijumčaru unapred da ih prebaci u neku od zemalja EU, dok su neka lica trebala da plate ili sama kada stignu na odredište ili da za to plate njihove porodice. U tri predmeta lica iz Avganistana su izjavila da su u Beogradu stupila u kontakt sa krijumčarem koji je iz Sirije i kome su platili svaki po 2.500,00 evra da ih prebaci u Italiju. Granicu su pokušali da pređu sakriveni u tovarnom delu kamiona, u koji ih je krijumčar ubacio u Beogradu.

U dva predmeta su lica izjavila da su krijumčara kontaktirali ranije, pre ulaska u Republiku Srbiju, da su kroz Srbiju prošli samo tranzitno i da im je krijumčar u okolini Beograda pomogao da uđu u teretno vozilo i obećao da će ih vozač prevesti do Nemačke, a za uslugu su platili deo pre puta a deo su trebali da plate kada stignu na odredište. U dva predmeta su lica iz Avganistana izjavila da su u Beogradu upoznala nepoznatog krijumčara, koji je po dogovoru trebao da ih odveze u Francusku, a da su za to njihovi roditelji trebali da plate kada jave da su stigli u Francusku, i to za svakog po 2.000,00 evra.

Kako se može zaključiti iz ovih iskaza, modalitet izvršenja krivičnog dela krijumčarenja je sličan u svim slučajevima. Vrlo je pohvalna činjenica što su u svih 7 predmeta lica upitana od strane suda zašto su napustila svoje zemlje, a odgovor je u svim slučajevima bio ili zbog sukoba sa talibanima ili zbog rata. Sva lica su nakon toga upitana da li žele da traže azil u Republici Srbiji i svi su odgovorili da ne žele, da im je cilj da idu u neku od zemalja Evropske unije. Svaki od učinilaca je kažnjen zbog prekršaja iz čl.71. ZoGK, novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 RSD koja je **ublažena u odnosu na propisani minimum** a u obrazloženju odluke o prekršajnoj sankciji sud je naveo da su olakšavajuće okolnosti **iskreno držanje kao i teške lične materijalne prilike**.

U četiri predmeta u kojima je doneta oslobađajuća presuda, dva lica iz Alžira, jedno iz Maroka i jedno lice iz Egipta su izjavila da su uz pomoć krijumčara ušla iz Bosne i Hercegovine u Hrvatsku. Kako su lica navela, u Zenici (BiH) krijumčar ih je za cenu od 300 evra ubacio u kamion kako bi ih ilegalno odveo u Hrvatsku. Nakon nekoliko dana boravka u kamionu, lica su bila dezorijentisana, a kada su konačno izašli iz kamiona, hrvatska policija ih je vrlo brzo presrela i odvela u policijsku stanicu u Zagrebu gde su proveli nekoliko sati a nakon toga su **kolektivno proterani u Srbiju, iako u Srbiji nisu bili nikad ranije**. Odeljenje prekršajnog suda u Šidu je ovakav iskaz prihvatio kao **verodostojan i doneo oslobađajuću presudu a u obrazloženju naveo da se odbrana okrivljenih može prihvatiti kao verodostojna i istinita s obzirom da su bili izričiti i izneli jasan i ubedljiv iskaz u pogledu okolnosti inkriminisanog događaja**, da u službenoj belešci policije kao i u podnetom zahtevu za pokretanje prekršajnog postupka stoji da su lica prešla državnu granicu u nepoznato vreme i na neodređenom mestu te da samim tim nisu ispunjena bitna obeležja prekršaja. I u ovim slučajevima lica su upitana zašto su napustila svoje zemlje porekla i da li žele da traže azil.

Analiza odluka prekršajnih sudova prema maloletnim učiniocima prekršaja

Položaj maloletnika u prekršajnom postupku nije regulisan odredbama posebnog zakona, već odredbama Zakona o prekršajima i to u glavi 6, od čl. 71. do čl. 83. Zakona o prekršajima, gde se govori o prekršajnoj odgovornosti maloletnika, odgovornosti roditelja, staratelja, usvojitelja ili hranitelja deteta kao i o prekršajnim sankcijama prema maloletnicima. U glavi 18 Zakona o prekršajima (od člana 291. do člana 300.) se propisuju procesne odredbe prekršajnog postupka prema maloletnim licima. Odredbe ovog zakona primenjuju se na maloletnike starosti od 14 do 18 godina koji učine prekršaj. Na maloletnike mlađe od 14 godina, odnosno na decu se ove odredbe ne primenjuju, jer se protiv njih ne može voditi prekršajni postupak.

Zakon o prekršajima pravi razliku između maloletnika koji je u vreme izvršenja prekršaja navršio 14 a nije navršio 16 godina (mlađi maloletnik) i maloletnika koji u vreme izvršenja prekršaja navršio 16 godina a nije navršio 18 godina (stariji maloletnik). Ova razlika u godinama je bitna zbog odabira prekršajne sankcije koja će se izreći maloletnom učiniocu prekršaja. Naime, prema čl. 73. Zakona o prekršajima, mlađem maloletniku se mogu izreći samo vaspitne mere a starijem maloletniku se mogu izreći vaspitne mere, kazneni poeni ili kazna. Maloletnim učiniocima prekršaja se, po pravilu, izriču vaspitne mere u prekršajnom postupku. Kazna se izriče u onim slučajevima kada se vaspitnom merom ne može postići svrha kažnjavanja i može se izreći samo starijem maloletniku, ako je u vreme kada je učinio prekršaj, prema svojoj duševnoj razvijenosti, mogao shvatiti značaj svoje radnje i upravljati svojim postupcima.

HCIT je izvršio analizu odluka prekršajnih sudova u odnosu na maloletnike i to za Prekršajne sudove u Sremskoj Mitrovici sa odeljenjem suda u Šidu, Prekršajni sud u Novom sadu, Bačkoj Palanci, Vršcu, Kikindi, Senti i Subotici. U ovim prekršajnim sudovima je bilo ukupno **37 zahteva za pokretanje prekršajnog postupka prema maloletnim izvršiocima.**

Prekršajni sud u Sremskoj Mitrovici je imao ukupno 21 pokrenut prekršajni postupak protiv maloletnih lica i to zbog prekršaja iz čl.71. ZoGK. Ovaj sud je imao najviše pokrenutih prekršajnih postupaka protiv maloletnih lica, što je i logično kada se uzmu u obzir odredbe čl.71. ZoGK jer se radi o sudu koji se nalazi na teritoriji koja obuhvata 7 graničnih prelaza.

Izvršili smo analizu svih 21 predmeta gde su doneta:

- **14 rešenja o odbačaju zahteva** za pokretanje prekršajnog postupka. U svim slučajevima se radilo o maloletnim učiniocima prekršaja koji dolaze iz Avganistana, a razlog za odbacivanje je nemogućnost pronalaska prevodioca za maternji jezik. Naime, u svim slučajevima su maloletnici izjavili da govore paštu jezik;
- **5 rešenje kojim se izriče vaspitna mera - UKOR.** Ova vaspitna mera izrečena je za jednog maloletnika iz Turske, dva sa područja Kosova i Metohije, jednog iz Avganistana, kao i jednog maloletnika iz Srbije;
- Jedan prekršajni postupak je obustavljen u odnosu na jednog maloletnika iz Srbije;
- U jednom predmetu je izrečena novčana kazna u iznosu od 10.000,00 RSD i to u odnosu na jednog maloletnika sa područja Kosova i Metohije, starosti 17 godina koji je pokušao da pređe državnu granicu tako što je dao tuđu putnu ispravu. U istom predmetu je izrečena i zaštitna mera – oduzimanje predmeta;

Prevodilac za maternji jezik je bio prisutan u svim slučajevima kada se radi o maloletnim strancima, a takođe je u svim postupcima bio prisutan radnik lokalnog centra za socijalni rad, osim u jednom slučaju – maloletnog učinioca prekršaja iz Turske koji je za par dana od datuma suđenja trebao da postane punoletan i u ovom slučaju je izrečena vaspitna mera – ukor.

U dva slučaja su maloletni učinioci izjavili da su pokušali da pređu državnu granicu uz pomoć krijumčara, a najčešći način prelaska ili pokušaja prelaska državne granice je bio upotreba tuđe putne isprave ili lične karte, osim jednog slučaja, gde je maloletnik bio sakriven u tovarnom delu teretnog vozila i na taj način pokušao da pređe državnu granicu.

Način na koji je sud utvrđivao da je stranac protiv koga se vodi prekršajni postupak maloletno lice, a koji je pre svega krucijalan zbog odabira prekršajne sankcije, je ili iz zahteva za pokretanje prekršajnog postupka ili iz ličnog dokumenta (ukoliko ga je maloletnik posedovao).

Statistički podaci za ostale prekršajne sudove:

Prekršajni sudovi u Novom Sadu i Bačkoj Palanci nisu imali podnetih zahteva za pokretanje prekršajnog postupka protiv maloletnih lica .

Prekršajni sud u Vršcu je imao jedan zahtev za pokretanje prekršajnog postupka protiv maloletnih lica koji je odbačen.

Prekršajni sud u Kikindi je imao dva podneta zahteva za pokretanje prekršajnog postupka protiv maloletnih lica i u oba slučaja su izrečene vaspitne merei to zbog učinjenog prekršaja iz čl. 71. ZoGK. Sud je u oba slučaja utvrdio da je lice maloletno na osnovu zahteva za pokretanje prekršajnog postupka i izjave stranke.

Prekršajni sud u Senti je imao 11 zahteva za pokretanje prekršajnog postupka protiv maloletnih lica i to zbog prekršaja iz čl. 71. ZoGK. Činjenicu da li je lice maloletno sud je utvrdio na osnovu eventualne dokazne evidencije (službena beleška podnosioca) ili uvidom u zahtev za pokretanje prekršajnog postupka.

Prekršajni sud u Subotici je imao dva prekršajna postupka protiv dva maloletna lica zbog prekršaja iz čl. 71. Zakona o graničnoj kontroli. U jednom slučaju je izrečena vaspitna mera - ukor.